

ЮРІЙ
ВИННИЧУК

АЛМАЗИ
З ТАНЖЕРА

Роман

ФАБУЛА
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

УДК 82-312.4
В48

Усі права збережено.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмового дозволу власників авторських прав.

Про пригоди Марка Криловича читайте також у романах:
«Вілла Деккера»
«Агент Лилик»

Винничук Юрій

В48 Алмази з Танжера. Роман. — Харків : ВД «Фабула», 2023. — 272 с.
ISBN 978-617-522-106-8

Совети хазяйнують у Львові, містяни змушені миритися з нестачею найнеобхідніших товарів, а Марко Крилович досі працює в НКВД. Попри попередні успіхи, йому ще не довіряють — і він мусить пройти своєрідну посвяту, вбивши ворога влади. Щоправда, Маркові набагато краще вдається інше: розплутувати химерні історії, балансувати між різними силами й спокушати жінок. Чи встоїть перед ним досвідчена агентка, разом з якою Марко вирушить у Танжер, щоб відшукати контрабандні алмази?

За детективною історією Юрій Винничук показує панораму життя Львова у перші роки советської влади. Тут і партійні чистки, і війна у Фінляндії, і переселення німців. І, звісно, до болю знайомі пропагандистські прийоми, що відтоді майже не змінились.

УДК 82-312.4

Літературно-художнє видання

Юрій Винничук АЛМАЗИ З ТАНЖЕРА

Роман

Дизайн обкладинки та ілюстрації

С. В. Овчаренко

Головний редактор А. А. Клімов

Редактор О. К. Чорноморець

Технічний редактор Т. Г. Орел

Коректор Н. В. Красна

ФБ1444013У.

Підписано до друку 07.03.2023.

Формат 84 × 108/32. Папір офсетний.

Гарнітура Minion. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 14,28.

ТОВ ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ФАБУЛА»

Свідоцтво ДК № 7005 від 12.12.2019.

вул. Котельниківська, 5,

м. Харків, 61071.

Для листів: вул. Космічна, 21а,

м. Харків, 61145.

e-mail: info@fabulabook.com

Тел. (057) 717-61-80,

тел./факс (057) 719-58-67.

Надруковано у ПП «Юнісофт»

UNISOFT

вул. Морозова, 13 б, м. Харків, 61036

www.unisoft.ua

Свідоцтво ДК №5747 від 06.11.2017 р.

Наклад 3100 прим. Замовлення №

З питань реалізації звертайтеся: trade@fabulabook.com.

Замовити книжку
або залишити відгук

Інтернет-книгарня
видавництва «ФАБУЛА»

© Ю. Винничук, текст, 2022

© С. Овчаренко, ілюстрації, 2023

© ВД «Фабула», макет, 2023

ISBN 978-617-522-106-8

Головні дійові особи:

Марко Крилович, 38 років, автор популярних репортажів про кримінальний світ Львова у газеті «Новий Час», підписаних псевдонімом Нічний Репортер. Під час советської окупації за заслуги у вистеженні маніяка його прийняли на роботу в НКВД.

Роман Обух, 38 років, комісар львівської поліції. Давній товариш Марка. Ще гімназистами вони записалися до армії УНР і воювали проти більшовиків.

Владислав Конарський, 53 роки, шеф штабу польської контррозвідки.

Роман Кисіль, 55 років, займається контрабандою тютюну й цигарок, має підпільне казино.

Мирослава, 20 років, його донька.

Ірма Краузе, 33 роки, працівниця німецького консульства у Львові, коханка Марка.

Пйотр Зяблов, 52 роки, колишній віцеконсул советського консульства у Львові, майор НКВД.

Капітон Краснов — капітан, начальник львівського відділення НКВД з 6.11.1939 до 26.02.1940.

Василь Сергієнко — майор, начальник львівського відділення НКВД з 26.02.1940 до 26.02.1941.

Іванна — молодший лейтенант НКВД.

Зайцев — капітан НКВД, з яким Марко вимушено затоваришував.

Амброзяк і Амброзякова — сторожі, або, як казали у Львові, шимони, в будинку, де живе Марко. Такі сторожі були в усіх кам'яницях і мали помешкання в партері, вони при-

бирали на сходах, на внутрішньому подвір'ї та перед будинком, а о десятій вечора замикали брами.

Бронко Квіцінський, Квіця — колишній шулер, а нині директор тресту столових і ресторанів.

Розділ перший

1

За успішну ліквідацію майора Сініцина, який виявився серійним маніяком, нас із капітаном Зайцевим та Іванкою нагородили відпочинком у кримському санаторії. Але їхати серед осені до Криму не було жодного бажання, і ми відклали цю приємність на літо. А тим часом мене муляло завдання, яке доручили чекісти: вбити чоловіка Ванди Василевської. Цим вони вирішили мене прив'язати до себе настільки міцно, наскільки можливо. Для чогось я ще був їм потрібен.

Це божевільне завдання не давало мені спокою. Я повинен був убити людину, яку ніколи не бачив, яка не зробила мені нічого поганого, лише тому, що так забагли чекісти у своїх широких плануваннях. Чоловік Ванди ще перебував у Варшаві і збирався навесні повернутися, як свідчила перехоплена кореспонденція. Але Олександр Корнійчук став упадати коло Ванди ще з осені і дуже швидко добився у цієї мужоподібної дами прихильності. Від якогось часу вони вже з'являлися всюди разом. Чи доходили про це чутки до її чоловіка, невідомо. Зрештою, на людях Корнійчук і залізна Ванда не виявляли жодних почуттів, спілкувалися по-діловому і звертали-ся одне до одного на «ви». Однак чекісти знали про їхні глибші стосунки, про ночі, які вони провели разом у готелі «Жорж».

5

Чекістам навіщось вигідний був цей союз українця і польки, хоча гуляла легенда, що Корнійчук лише був вихований українцями, а сам за походженням єврей. Так мені пояснив майор Зяблов, який був неймовірно щасливий, що в часи Єжова майже всіх енкаведистів-євреїв знищили або ув'язнили. Лесть не щодня начальство отримувало звістки про свіжі чистки і нових розстріляних чекістів. Щоразу, прочитавши вголос прізвище страченого чекіста, посмакувавши його і так, і с'як, і проплямкавши на губах, Зяблов радісно підхихикував і випивав чарку за упокій.

Уловивши момент, коли він був добряче підхмелений, я поцікавився, чому в НКВД приділяють таку увагу Корнійчукові.

— Ну, по-перше, він наш,— на диво відверто відповів Зяблов.— Давно вже нами завербований. По-друге, у нього є високі покровителі. Йосіф Віссаріоновіч лічно ним цікавиться. Він навіть дав Ванді свій особистий номер телефону, вона може до нього телефонувати будь-коли. Він також натякнув Корнійчуку, щоб той покинув свою дружину Шарлотту Варшавер. І хоча та Шарлотта, скажу тобі, писана красуня, а він таки послухав. А все заради того, щоб зблизитися з Вандою. Письменники його, звісно, не люблять і тримаються з ним обережно. Мабуть, підозрюють про його тісні контакти з нами і про те, що він не гребував плагіатом, поцупивши п'єсу «Загибель ескадри». Ванду теж не люблять. Особливо польські літератори, вважаючи її графоманкою і зрадницею свого народу. Маємо про це свідчення наших агентів. Не можуть вони подарувати їй слів про те, що жила вона за Польщі, як зацькований звір, а щойно тепер здобула справжню вітчизну.— Тут він розсміявся.— Теж мені зацькований звір! Ми ж то знаємо, які вона там гонорари отримувала! Але нас такі нюанси не цікавлять. А от ти...— він наставив на мене вказівний палець.— До своєї місії готуйся, готуйся...

Тут Зяблов знову засміявся, зблискуючи золотими зубами, вочевидь, тішачись, що я опинився в такій непростій ситуації.

— Це безглуздо доручати мені таке завдання,— сказав я.— У вас є люди, які на цьому спеціалізуються. Які робили ці речі багато разів.

— Але кожен з них мав свій перший раз. Кожен! І це твій перший раз. А потім піде, як з маслом. Тобі висловили довіру. Мусиш цінувати. Після того як уб'єш чоловіка Ванди, станеш нашим. А поки що ти не наш. Довіри тобі нема.

2

У мене була лише одна людина, якій я міг довіритися. І це була прекрасна рудава Ірма Краузе, яка тепер працювала на голландській фірмі. У нас із нею було щире й навіть інколи пристрасне кохання. Коли я зізнався Ірмі, яке мені дали завдання, вона висловила тривожні для мене сумніви:

— Закінчиться це для тебе печально. Можливо, це пастка. Ти його застрелиш, тебе арештують і опинишся там, де вже побував. Я тобі й раніше пропонувала і зараз пропоную — тікати до Райху. Я б могла тебе вивезти на дипломатичному авті з дипломатичними паперами.

Я похитав головою:

— Так, я знаю. Але є одна причина, яка тримає мене ще тут. Адже тоді Обуху гапник. Його знищать разом з вагітною дружиною. Він змушений буде відповісти за мою втечу. Я не можу його покинути.

— Що ж... Я спробую продумати, як і його переправити. Але троє людей — це не просто. А чому б тобі не перебалакати з Зайцевим?

Я здивувався:

— Про замах на вбивство?

— Ну, так. Ви ж тепер такі друзяки! Може, він щось зарадить.

Я подумав, що в цьому є рація. Він не належав до верхівки НКВД і не має зеленої уяви про моє нове завдання. Можливо, ми з ним порозуміємося.

Заночувавши в Ірми, я прокинувся тоді ж, коли й вона, лаштуючись на роботу. Не люблю вставати рано, тому залишався ночувати в Ірми украй рідко, радше воліючи, щоб вона ночувала в мене. І треба їй віддати належне — вона вислизала з ліжка так нечутно і так тихенько збиралася, що жодного разу мене не розбудила. Від мене вона бігла додому й там завершувала свою збираницю. Однак цього дня я мусив таки встати раніше.

Два дні тому, 7 листопада 1939 року, у вівторок, відбулася дефіляда на честь Октябрської революції. Колони формувалися за ріжними закладами: спочатку рушали робітники заводів і фабрик, за ними «доблестные работники правоохранительных органов», далі працівники трестів, медики, а інститути і школи в самому кінці.

Усі колони отримали портрети членів ЦК партії на довгих дрючках. Формування колон відбувалося пиняво, рушали вони надто повільно, а більше тупцяли на одному місці та ще й у собачий холод. Усе це тривало довгими годинами, тому час від часу хтось із робітників просився у міліціонера, який теж тупцяв, але не в колоні, а на хіднику, щоб забігти до гастроному розігріти душу. Міліціонер не перечив, лише зауважував, щоб одна нога тут, а друга там. До тієї групи спраглих приєднувалася друга й третя, і ось уже в гастрономі вишикувалася черга, а по кутках гуляла «чвертка» і розливався запах ковбаси. Гастрономи напередодні і в день параду були переповнені горілками, а на закуску були тільки хліб, якась дешева ковбаса і квашені огірки. Громадяни поверталися збадьорені і з почервонілими писками, як і належить в таке червоне свято.

Але тут траплялися конфузи. Іти до гастроному з портретами вождів пролетаріату якось не пасувало, тому їх спирали на стіну біля входу. Коли раптом лунала команда рухатися далі, всі вибігали і хапали, що в руки попало.

І тоді розігрувалася батальна сцена, коли одні виривали портрети в других, у хід ішли кулаки, а далі й самі портрети, які були не надто міцні і рвалися. Зчинялася метушня і лунали крики: «Віддай мого маршала!» — «Не руш мого Молотова!» — «Хрущов не мій! У мого оби два ока були, а тут дзюрка!». Якийсь дядько з червоним носом крутив безпорадно головою, на яку аж по плечі насадили портрет Мікояна. Міліціонери кинулися наводити порядок, але створили ще більший балаган.

Наша колона стояла на Пелчинській, чекісти теж шмигали до гастроному розігріватися, але не до народного, а до свого в приміщенні НКВД, де був широкий вибір як алкоголю, так і розмаїтої закуски.

Якраз день перед тим помінялося начальство у львівському управлінні НКВД, очолив його капітан Краснов, який мав чудне ім'я — Капітон. Полковника Тарасова відкликали до Москви. Те, що начальником став капітан, багатьох здивувало, особливо майорів, які були раніше службовцями советського посольства у Львові. Капітана Капітона відразу прозвали Капкап.

У чекістському гастрономі зібралось все начальство. Рядові працівники стерегли на вулиці портрети і транспаранти. З голосників на стовпах лунала маршова музика, і час від часу голоси дикторів повідомляли новини з Красної площі.

— З таким успіхом і я міг стати начальником НКВД,— бурчав капітан Зайцев, киваючи на Капкапа, який бадьоро поглинав канапки з червоним кав'яром.— Я ж теж капітан. Але мушу перебувати в тіні, бо виконую надважливі завдання.

— А коли мене лупцював, теж був у тіні? — Штрикнув я його, нагадавши про мій допит під час перебування в тюрмі.

— Я просто проходив повз... і не міг не відгукнутися.— Він поплескав мене по плечах і, киваючи на Капкапа, додав: — Тридцять сім років і вже така кар'єра.

— Воно тобі тре? — усміхнувся я.— Тільки більше клопоту, та й згадай, чим закінчили всі ті, хто перебував у начальстві.

— Ну-ну, не рівняй. То ж усе були жиди. Буржуазна контра, яка проникла в наші ряди. От Єжов їх істребив.

— Ну, таки вже й буржуазна! Переважно напівграмотні кравці та шевці без вищої освіти.

Зайцев налив нам по чарці коньяку, ми випили, закусили теж канапками з кав'яром, а потому він промовив сухо й майже пошепки:

— Марко, ти часом думай, що кажеш. Я тобі, конешно, друг і собутильник, але завжди чітко дотримуюся генеральної лінії партії. І тобі раджу.

— Звідки нам скинули Краснова?

— З Ленінграду, а сам він родом з Іваново. Капітон Євлампієвіч! Тупий, як одвірок.

Ми ще випили по чарці. Зайцев попрямував до Зяблова, а я виловив очима Іванку і кивнув їй, щоб вона відійшла від гурту. Вона заводіяцьки усміхнулася до мене і запитала:

— Що? Знову щось задумав?

— Еге ж. Ти не могла б пошукати досьє на агента Лилика?

— На кого? — здивувалася вона.— Хіба не ти в нас агент Лилик?

— Я лише його примара. Справжній був раніше і кудись пропав.

— Ну, якщо папка на нього не засекречена, то повідомлю тобі. А ти так мені й не подякував за те, як ми врятували вас трьох. Передусім мав би подякувати мені, бо

якби я не кинулася до Зайцева — ого-го, яка б там у вас сцена розігралася!

— Я тобі дякував безліч разів. Правда, подумки. А в очі нагоди не було.

— Ніби ти не знаєш, де мене шукати.

— Знаю. Але я мав можливість на службу не з'являтися. То й тебе не провідував.

— Що це за такі привілеї, що ти міг на службу не ходити?

— Є нове завдання.

— І, звичайно ж, таємне...

— Поки що так. А ще Зайцев доручив мені перекладати конфісковані документи з польської на російську.

Тут пролунав голос Краснова:

— Так, таваріщі, організовано виходимо і строїмося.

Усі похапцем допили й доїли, що мали, і посунули до виходу. Краснов, порівнявшись зі мною, запитав:

— Це ти наш новий агент? — звернувся він до мене запанібратським тоном начальника швейного цеху.— Зайди до мене в четвер зранку.

І не чекаючи моєї відповіді, відвернувся і зник у дверях. Я вийшов за ним на вулицю, наша колона якраз вишикувалася, замайоріли над головами червоні прапори, загойдалися портрети вождів. З голосників лунало:

— ...Яркой страницей истекшего года в жизни советского народа является освобождение Красной Армией наших братьев — украинцев и белорусов — от тяжкого «ясновельможного» панского ига. Польское государство, правители которого всегда проявляли так много заносчивости и бахвальства, при первом же серьезном военном столкновении разлетелось, как старая сгнившая телега. За какие-нибудь 15 дней войны с Германией панская Польша как государство перестала существовать, а ее правительство и верховное командование польской армии позорно бежали за границу.

Советский Союз в течение последних месяцев заключил с Германией договор о ненападении и договор о дружбе и границе. Договор как нельзя лучше отвечает интересам народов двух крупнейших государств Европы.

Европейская война, в которой Англия и Франция выступают как ее зачинщики и усердные продолжатели, еще не разгорелась в бушующее пожарище, но англо-французские агрессоры, не проявляя воли к миру, все делают для усиления войны, для распространения ее на другие страны. Да здравствует наш великий Сталин!

Після цього залунав черговий марш, а наша колона рушила в напрямку вулиці Коперника. Вийшовши на площу Міцкевича, ми побачили нашвидкуруч склепану трибуну, геть усю вкриту червоними полотнищами. На трибуні вимахував руками сам Микита Хрущов з задоволеною ситою пикою і заплавленими очима. Чекісти, проходячи попри нього, кричали: «Да здравствует верный ленинец Никита Сергеевич Хрущов!».

Всі інші люди були похмурі й скидалися на роботів, а однак над усім тлумом панував галас, оркестра й несамопитий крик московського «урра», який заливав усі вулиці. А тим часом маніфестанти навіть губами не ворухили.

— Хай живе вождь і учитель, кращий друг українського народу, великий Сталін!

— Урра! — здавалося б, радісно ревіла маса. А насправді це ревіли гучномовці.

Пройшовши ще метрів сто, чекістська колона починала розсипатися, розповзатися і зникати.

Цього разу я не роздумував, де мені краще заночувати, бо й так мав прийти до Краснова, який, мабуть, вирішив зі мною познайомитися ближче.

Ірма швиденько заколотила омлет, ми поснідали, запили кавою і вийшли разом на ранкову Академічну. Пан Стасюк, сторож кам'яниці, який не раз уже був свідком моїх візитів, зустрів нас із поблажливою усмішкою і побажав гарного дня.

Я провів Ірму до «Жоржа», де вона мала зустрітися з якимось поважним гостем, що приїхав до Львова з Райху, а я повернув на Баторія. До війни по лівому боці вулиці тяглися будівлі австрійських, а потім польських судів — Апеляційний, а за ним Окружний з карними відділами. В глибині цих будівель розташовувалась слідча в'язниця в приміщенні монастиря Кармелітів Черевичкових XVI сторіччя, де келії перетворилися на камери. Коли почалася війна, в'язницю відчинили й усіх випустили. Тоді в тих камерах, перетворених на покої та кухні, оселилися люди, ховаючись від бомб. По правому боці височіла будівля Польського радіа, звідки лунали жарти Щепця і Тоньця. Та не ці всі будинки манили мене колись, а книгарні та антикварні крамниці, які тягнулися безперервним рядом аж до Фредра, у яких можна було також придбати часопис «Mól książkowy» — «Книжкова міль» — з описом усіх нових книжок. Антикваріат тут сусідив з антикваріатом, і я частенько запорпувався у старі часописи й книжки, рідко коли повертаючись звідти з порожніми руками. Зараз вони були або замкнені, або перетворені на взуттєві та швацькі майстерні.

З Баторія я вийшов на Зиблікевича, а далі на Пелчинську. Сірість і похмурість запанували тепер на всіх вулицях Львова. Колишні яскраві вітрини крамниць пере-